

GENTSE MEMORIEDAGEN: 20-21-22-23 DECEMBER

20 December 1754

De erfgenamen van Philippe Papejans de Morchoven verkopen zijn eigendom op de Kouter aan Hector Falligan d'Aubuisson.

20 December 1817

De rijke bibliotheek van de gewezen Baudeloo-abdij wordt overgedragen aan de Universiteit.

20 December 1942

Dood van Arnold Vander Haeghen, lid van een familie die toch heel wat betekend heeft voor Gent. Hij werd geboren op 19 Januari 1869.

Het begon met Désiré die hier geboren werd in 1797 en de stichter was van de voornaamste drukkersfamilie uit de 19 eeuw in Gent.

Na het overlijden van zijn nonkel Frans Bogaert neemt hij in 1827 diens drukkerij over en blijft ze verder uitbaten in de Onderstraat. In 1836 komt hij in het bezit van het "Hotel Clemmen" in de Veldstraat en vanaf 1841 is het dààr dat hij "De Gazette van Gent" drukt.

Hij heeft 2 zonen: Eugène en Ferdinand. Désiré sterft in 1850 en zijn weduwe zet de zaak verder; 3 jaar later neemt zoon Eugène de zaak over. Zijn broer Ferdinand zou vermaardheid verwerven als historicus en bibliofiel. Hij was bibliothecaris van de Universiteitsbibliotheek en schonk zijn verzameling van meer dan 10.000 Gentse drukken aan de Universiteit. Zijn zoon Victor zou gedurende 34 jaar onze Stadsarchivaris zijn, Ondervoorzitter van de "Maatschappij voor Geschiedenis en Oudheidkunde te Gent" en Secretaris van de "Commissie van Monumenten en Stadsgezichten".

Eugène die de drukkerij overgenomen had bracht ze tot grote bloei en het is onder zijn leiding dat de "Gazette van Gent" haar grootste oplage kende: 5.000 exemplaren in 1870. Eugène stierf in 1880, zijn zoon was nog maar 11 jaar oud. Het is pas in 1905 dat de 36-jarige Arnold de zaak gaat beheren. Het is vanaf Arnold dat de familienaam in 2 woorden werd geschreven.

Hij schonk het Hotel Clemmen bij testament aan de Stad Gent onder beding dat het gebouwencomplex zou gerestaureerd worden. De Stad kwam definitief in het bezit van het gebouw in 1946 dat van dan af "Hotel Vander

Haeghen” genoemd werd.

De notaris die deze transactie regelde had aan de Stad voorgesteld de weduwe van Arnold uit te nodigen op het Stadhuis om haar te bedanken. Dit gebeurde, maar toen zij daar aankwam moest ze 20 minuten wachten vooral eer door de Burgemeester ontvangen te worden. De notaris die blijkbaar de gewoontes op het Stadhuis kende had vlug op eigen kosten een groot boeket bloemen gekocht dat haar aangeboden werd in naam van de Stad. Zonder dat had ze het moeten stellen met een “merci”.

Arnold was een geboren fotoreporter en in 1946 vond men op een van de zolders van het huis vele honderden negatieven van foto's die hij in de periode 1890-1910 gemaakt had van Gentse straattonelen. Zij worden nu bewaard in het Museum voor Volkskunde.

20 December 1947

Dood van Mgr. Coppieters, 26e Bisschop van Gent.

Zie “Ghendtsche Tydinghen” - 2001 - N° 5 - p.325

21 December 1518

Geboorte van de geschiedschrijver Marcus van Vaernewyck.

Alhoewel hij afstamde van een rijke adellijke familie had hij maar één maand op de schoolbanken gezeten en kende hij slechts zijn moedertaal: het “Nederduitsch”.

Op 32-jarige leeftijd - wij zijn in 1550 - vertrekt hij op een studiereis door Europa die hem o.m. brengt in Duitsland, Italië, Zwitserland en Holland.

Bij zijn terugkeer in 1557 verschijnt zijn eerste omvangrijk werk “Chronycke van Vlaanderen”, dat vooral gebaseerd is op wat hij heeft horen vertellen, d.w.z. voornamelijk fabels en verzinsels. De geschiedkundige Victor Fris was niet mals voor dit werk en spreekt van “een mengsel van fabels en domheden... ellendig samengeraapt... prietpraat”.

De waarde van de geschriften van Marcus van Vaernewyck is inderdaad zeer ongelijkmatig. Is het juist dat, wat hij van anderen overneemt weinig interessant is, dan is de beschrijving van alles wat hij zelf meegemaakt heeft en objectief weergeeft, daarentegen uiterst waardevol voor onze kennis van de geschiedenis in deze periode.

Hij was hier in Gent getuige van de eerste beeldenstorm.

Tot op zijn 40e woont hij bij zijn ouders op de hoek van de Poeljemarkt en de Paradeplaats. (Nu Botermarkt). Maar dan trouwt hij en gaat wonen in het “Hof van Vaernewyck” in de Baaistraat. Het is dàar dat hij de meeste van zijn

Marcus Van Vaernewijck 1518 - 1569.

werken zal schrijven.

Marcus moet een eerlijke, rechtschapen en sociaalvoelend man geweest zijn, want hij bekleedde verscheidene posten die belangloosheid en onbaatzuchtigheid vereisten. Hij was Gouverneur van de Armenkamer en kerkmeester van St-Jacobs, Schepen van de Keure, later van Ghedeele. In 1566 wordt hij Stapelheer, een vertrouwenspost die niet aan de eerste de beste toegekend werd. Hij heeft zijn bureau in het "Tolhuisje" op de Graslei.

Als dichter was hij lid van de Rederijkerskamer "Maria ter Eere".

In 1568 publiceert hij zijn werk "Den Spieghel der Nederlandscher Autheyt", een werk dat na zijn dood zal heruitgegeven worden onder de titel "De Historis van Belgis".

Marcus van Vaernewyck stierf op 20 Februari 1569.

In Mariakerke is er een Marcus van Vaernewyckstraat en in 1978 werd een gedenkplaat onthuld aan het huis in de Baaistraat waar hij woonde. Zijn borstbeeld prijkt boven op het huis "De Bonte Mantel" op de Vrijdagmarkt, een huis dat bij oude Gentenaars beter gekend is als "den èwe bougiewinkel van Bert." Onder het borstbeeld kan men de spreuk lezen van de familie Van Vaernewyck: "Laet Vaeren Nydt".

21 December 1857

Graaf Charles de Kerchove de Denterghem wordt benoemd tot Burgemeester van Gent. Zie "Ghendtsche Tydinghen" - 2003 - N° 1 - pp. 32-33

21 December 1867

Het "Vlaamsch Gezelschap" wordt heringericht en krijgt de naam "Vlaamse Liberale Vereniging van Gent."

21 December 1933

Opening van de Cinema REX.

21 December 1983

Dood van Roland Verstraelen.

Deze onderwijzer aan de Decrolyschool werd hier geboren op 9 april 1925. Vanaf 1960 was hij conservator van het Schoolmuseum.

Hoofdredacteur van het tijdschrift "Hamster". Regelmatige medewerker aan radiokronieken en schooltelevisie.

22 December 1559

Geboorte van Hendrik Hoeymaker.

Zie “Ghendtsche Tydinghen” - 2010 - N° 1 - pp.69-70

22 December 1566

Relletjes in de Geuzentempel.

Op last van Graaf Egmont stelde het Magistraat een plaats buiten de Brugse Poort ter beschikking van de Protestanten voor de uitoefening van hun eredienst.

De eerste Beeldenstorm was pas achter de rug en het werd duidelijk dat de Calvinisten er niet moesten op rekenen een kerkgebouw ter beschikking te krijgen in de stad. Vandaar de interventie van Egmont.

Een modus-vivendi waarbij de nieuwe religie getolereerd werd, maar een compromis-oplossing die niemand tevreden stelde: de Calvinisten niet omdat zij buiten de stad geparkeerd werden, de Katholieken evenmin omdat zij met afgrijzen zagen dat “ketterijen” publiekelijk mochten bedreven worden.

De Calvinisten bouwden onmiddellijk een tempel op het toegewezen terrein, d.w.z. op de plaats waar later de Phoenixfabriek zou komen. De materialen werden geschonken door welstellende geloofsgenoten en 22 metsers en tal van timmerlieden werkten vrijwillig mede aan de opbouw van de achthoekige tempel die door de Gentenaars de “Groenkercke” genoemd werd omdat ze op het platteland, midden in het groen stond.

Men sprak ook wel minachtend van “De Schuur”.

Nu zou men kunnen denken dat in zo'n protestantse tempel er alles ernstig aan toegaat: asceten die niet kunnen lachen en heel de tijd weinig swingende psalmen zitten of staan te zingen. Maar vergis u niet. Het kon er heel gezellig zijn. Voor dezen die van ver gekomen waren om de dienst bij te wonen werden er wafels gebakken en men kon op zijn gemak zijn pintje bier drinken, overigens geen enkel probleem voor degenen die de voorkeur gaven aan wijn; de herbergiers uit de omtrek zorgden ervoor dat niemand dorst hoefde te lijden. Het was ook wel een trefpunt voor jonge kerels en deernen die, volgens een kroniekschrijver “melcanderen zochten, meer uut een venusdevocie” dan uit andere overwegingen. Alles was er evenwel niet toegelaten en dat ondervonden 3 jonge mannen die gedurende het sermoen de predikant uitscholden voor leugenaar. Het was met de grootste moeite dat men de 3 provo's levend uit de handen kon bevrijden van de opgehitste menigte.

Maar het tij begon te keren voor de protestanten, de aankomst van Alva was niet veraf meer. In Maart 1567 nam de Hoogbaljuw de sleutels van de kerk in

beslag en een paar weken later was ze tot op de grond afgebroken. Minder dan 6 maanden nadat de Calvinisten de toelating gekregen hadden om hun tempel te bouwen was hij reeds volledig verdwenen. Waarschijnlijk wel een record.

22 December 1656

Rogier Nottingham wordt pastoor benoemd van de St-Niklaaskerk.

Deze Ierse banneling werd geboren in Dublin.

Vanaf 1650 was hij hier reeds onderpastoor. Hij zou gedurende 35 jaar pastoor van deze kerk blijven.

Hij woonde in de Cataloniëstraat met zijn zuster Anabella en een dienstmeid. Onder zijn bestuur werd nagenoeg gans het kerkmeubilair vernieuwd en hij liet ook belangrijke verbouwingen uitvoeren.

Hij stierf op Kerstdag 1691.

22 December 1777

Het Hof van St-Antonius wordt een “Huis van Barmhartigheid”.

22 December 1824

De vlasspinnerij Poelman-Vervaecke in de St-Pietersnieuwstraat wordt met gas verlicht. Het was de eerste Gentse fabriek die het aandurfde deze modernisering door te voeren.

22 December 1829

Verschillende gewonden tijdens de opvoering van het treurspel “Ribrecht, hoofd der Struikrovers” in de schouwburg van de Parnassusberg.

De spelers vertolkten hun rol met zo veel brio en overtuiging in de scène van het gevecht tegen de rovers, dat er verschillende acteurs ernstig gewond werden.

22 December 1856

Ingebruikname van de spoorlijn tussen het Dok en de Zuidstatie.

22 December 1901

Geboorte van Roger Warie.

Zie “Ghendtsche Tydinghen” - 2012 - N° 3 – pp. 244-245.

22 December 1902

Jean Delvin wordt benoemd tot Directeur van de Academie.

Zie “Ghendtsche Tydinghen” - 2003 - N° 2 - pp. 113-114

22 December 1923

Dood van de Gentse componist Franz Uyttenhove.

Hij werd op 7 Februari 1874 in het Engelandgat geboren waar zijn vader een herberg uitbaatte. Deze joviale kunstenaar studeerde aan ons Conservatorium waar hij gevormd werd tot een uitstekende pianist en orgelist.

Het is als orgelist dat hij bekendheid verkreeg. Hij zou trouwens Professor van orgel worden aan het Conservatorium. Hij was de orgelist van de Jezuïetenkerk in de Bestormstraat, nu Posteernestraat.

Franz Uyttenhove 1874-1923.

Emiel Hullebroeck die toch ook de eerste de beste niet was, noemde hem “een kunstenaar tot in de toppen van zijn vingeren”. Hij getuigde verder: “Als improvisator had Franz zijn gelijke niet. Hij schiep als een stroom van goddelijke muziek, die hij door de gewelven van het kleine kerkje liet galmen. In die uren heb ik de goede Franz het meest bewonderd, hij zat voor het orgel en mocht vrije teugel laten aan zijn grenzeloze en steeds verfijnde inspiratie. Ik zou hem de Vlaamse Franck willen noemen.”

In 1899 trouwde hij met een dochter van de gekende Gentse kaarsengieter Bert en ging wonen in haar ouderlijk huis op de Vrijdagmarkt. Het statig huis met boven op de gevel he borstbeeld van Marcus Van Vaernewyck, het huis dat nu het “Keysershof” geworden is. Franz kende het lot van veel echte kunstenaars: hij kon zich niet volledig wijden aan zijn kunst want hij werd voortdurend geconfronteerd met de harde werkelijkheid: het brood verdienen voor zijn vrouw en zijn 11 kinderen. Bijverdiensten waren dus een noodzaak. Zo speelde hij

's avonds piano in de cinema's. Slechts de ouderen onder ons hebben deze artiesten nog bezig gezien. Een beroep waarop sommigen minachtend neerkeken, maar dat heel wat vaardigheid en improvisatietalent vergde, want de muziek moest steeds onmiddellijk aangepast worden aan de scènes die zich op het doek afspeelden.

Het was ook “om den brode” dat hij werkte als repetitor in wat toen “den Franschen Theater” werd genoemd.

Zijn werk dat hem het nauwste aan het hart lag was zijn opera “Marieke van Nymeghen”. Hij zei: “De dag der creatie zal den schoonsten dag van mijn leven zijn.”

Het werk ging gecreëerd worden in 1914, maar toen brak de oorlog uit. In 1919 werd alles opnieuw in gereedheid gebracht voor de creatie, maar toen moest een hoofdpersoon verstek geven wegens ziekte. Eindelijk werd deze opera dan toch gecreëerd in Antwerpen gedurende het speelseizoen 1924-1925, maar Franz was het jaar voordien gestorven op 49-jarige leeftijd. Hij rust op het Campo Santo in Sint-Amandsberg.

22 December 1955

Dood in Den Haag van Professor Jules Verschaffelt.

Hij werd hier geboren op 27 Januari 1870.

Doctor in Wis- en Natuurkunde in 1893.

1895-1898: Assistent in Leiden. 1914-1918: Verbleef in Holland.

Dan verder aan de R.U.G.

1923: Buitengewoon Hoogleraar.

1929: Gewoon Hoogleraar.

1940: Emeritaat.

Hij was o.m. leraar van Thermodynamica.

23 December 1482

De Vrede van Arras.

Afgesloten tussen Maximiliaan van Oostenrijk en de Franse Koning Lodewijk XI. Daarbij ging het Hertogdom van Bourgondië terug naar Frankrijk. Een van de bepalingen was dat Margaretha van Oostenrijk (toen nog geen volle 3 jaar) zou verloofd worden met de dolfijn Karel en dat zij zou opgevoed worden aan het hof van Lodewijk XI.

23 December 1779

De Oostenrijkse Regering verkoopt een groot deel van het Gravensteen aan de aannemer-architect Jean Denis Brismaille voor de som van 8.353 pond.

Het omvat “Verscheyde deelen voortyds gebruykt geweest hebbende tot de vergaderinge van den Raed van Vlaenderen, de Greffe, de Gevangenis en de Conciergerie van denzelfden Raed alsmede een huys daernevens staende, alle zeer gedienschtig tot de groote fabrieken”.

Brismaille ging niet direct in op de wenk van de Oostenrijkse Regering er een fabriek op te richten en vormde het tijdelijk om tot een arbeiderskwartier.

23 December 1798

Er wordt begonnen met de afbraak van de Jezuïetenkerk in de Volderstraat.

23 December 1862

Geboorte van Henri Pirenne.

Zie “Ghendtsche Tydinghen” - 2009 - N° 4 - pp. 298-299

23 December 1876

Geboorte van Arseen Goedertier.

Zie “Ghendtsche Tydinghen” - 2010 - N° 4 - p. 317

23 December 1917

De Duitse Keizer Wilhelm II brengt een bezoek aan Gent.

Dit kwam als een totale verrassing. Nogal normaal, want in volle oorlogsperiode ging men het niet aan de grote klok hangen waar “Der Grosse Kaiser” kon aangetroffen worden. Er heerste op deze 23^e December 1917 een koortsachtige activiteit in het Duits garnizoen alhier. Overal werden er spiksplinter-nieuwe Duitse vlaggen gehesen en men kwam slechts officieren en soldaten tegen in groot ornaat en, wel te verstaan met de pinhelm op. Er werd gefluisterd dat het de Keizer was die een bezoek kwam brengen aan Gent.

En inderdaad, om 1 uur in de namiddag werd de circulatie van de trams onderbroken en de voornaamste straten werden afgesloten door Duitse gendarmen en gewapende soldaten die de toegang verboden en de mensen aldus verplichtten grote omwegen te maken om van het een punt van de stad naar het andere te gaan.

Sommigen beweren dat ze in de verte 6 gesloten auto's in grote vaart door de totaal verlaten straten hebben zien razen. Het was de Keizer met zijn escorte. Wat kwam hij hier feitelijk doen? Niemand wist het. Wel bestaat er een foto van de Keizer met pinhelm op, die met 5 personen van zijn gevolg, de houten trappen van het Gavensteen afkomt. En dat zal zeker geen foto geweest zijn die genomen werd door een Gentenaar die daar toevallig passeerde met zijn kodakske.

Iets staat vast: om 4 uur is hij vertrokken in het streng bewaakte St-Pietersstation. Op dat ogenblik vloog er een groot aantal Duitse vliegtuigen traag en laag boven de grond om zijn Keizerlijke Hoogheid te beschermen.

Rond 3 uur in de daarop volgende nacht was er een formidabele luchtaanval op Gent en omstreken. Het is niet gekend hoeveel doden en gekwetsten er waren. Sommigen beweren dat de geallieerde vliegeniers zouden geweten hebben dat de Keizer naar Gent kwam en zouden verondersteld hebben dat hij hier de nacht zou doorbrengen, maar dat is een hypothese die niet kon bevestigd worden.

23 December 1922

Geboorte van Jean Daskalides.

Zie "Ghendtsche Tydinghen" - 2009 - N° 5 - pp. 376-377

Hugo Collumbien